

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Преплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 6.

У Сомбору, 10. Јуна 1885.

Год. XVII.

О МЕРЕЊУ СЛУХА У ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ.

Силна деца пате од слабости слуха. Ово се зна тек од скора. Па сад је уведено и мерење слуха у школске деце, и ради се овако:

Најпре се испита свако дете или родитељи му, није ли од пре патило од ушију, било да су му уши зујале за дуго, или и болеле и цуриле, и није ли одлежало коју јачу болест, богиње, мрасе, шарлах, гушобољу (дивтерију), ил другу врућичину, и то се запише свакоме у његов лист. Ту се обично нађе да је преко $\frac{1}{3}$ деце патило од ушију или од поменутих болести, од којих свака више мање умахне и слух.

За тим се прегледају сваком детету оба ува и то окренуто и управљено сунцу, да се боље и дубље види унутра, и нази се, да није које уво загушено машћу и нечистоћом, и тек онда се предузима мерење слуха, које се свршује овако:

Дете се стави у један крај школе и окрене се учитељу једним увом, а учитељ с другога краја школе и то најпре с 25 метара даљине, па све по 1 м. ближе шапуће му најпре по коју реч после и изреку, а ту реч и изреку има дете одмах на глас да искаже. После се то исто учини и с другим увом. Ту се нађе, да деца здрава слуха чују осредње шапутање на 20 и 25 м. кад је онде тишина. Ал таке деце је врло мало, него и на удаљењу од 25—15 м. нађе се још врло много, које слабо чује, ма да се свако отимље и чисто упиње да боље чује, и ту се обично зачуди и дете и родитељи му, кад се тим увере, да слабо чује.

Најобичнији је узрок што деца не чују, изузевши горе поменуте болести, нагомилана маст и прашина, од којих се начини као чеп у уву; ал има их и с проваљеним увом, у којих је очупана или гнојењем прогрижена она бела кожица у дну ува.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Овим мерењима дознало се: да сеоска деца боље чују него варошка; а од варошке боље чују она из бољих кућа. Даље се дознало и овде као и код мерења вида, да и слух бива у деце све слабији, што дуже полазе школу. А најглавније што се овим дознало ово је: да много дете, за које родитељи и учитељи држе да је непажљиво, непослушно, није непажљиво нити је непослушно, него је слаба слуха, — не чује, што му се казује, па не може оно ни да схвати ни да запамти.

Зато се има свако непажљиво дете најпре прегледати како стоји са слухом, па које год се нађе, да је слабог слуха, да се одмах премести напред ближе учитељевом столу, да би боље чути могло.

За то, што су врло многа деца слаба слуха, иште се од сваког учитеља, да сваког течаја сву децу прегледа, како стоје са слухом, па према томе не само да поступа сам с њиме, него да то саопшти и родитељима дечијим, да би и они код куће боље пазили на то дете и поступали с њим према томе дефекту, а не викали на њ, ни грдили, ни тукли дете, које није криво, и чему су можда више сами криви него дете.

Овде има још да се примети, да се многим детету овом за час помогне, ако слабо чује од неопера ушију, чим му се и једно и друго уво опере млаком не хладном водом тако, да се онај чеп масти и блата очисти; ако ли се овим не помогне, оно ваља упутити родитеље, да у вешта лекара потраже савета и помоћи што раније, док није зло укоренило се и слух детету остао сасвим умахнут, па онда му не треба веће несреће.

КАКАВ ЈЕ САВЕСТАН УЧИТЕЉ?

— За награду. —

Мото: „Учитељ је душа школе.“

Повестница наставе сведочи, да су у новије доба изискивања према народној школи знатно порасла. Овоме не треба ни најмање да се чудимо, кад узмемо у обзир, колики је огроман напредак учињен на пољу науке и знаности у опште. Овај преображај није могао оставити не додирнуту и народну школу. А то се види отуда, што се данас много више тражи од народне школе, него што се пре тражило.

У колико је школа напред коракнула, повукла је она за собом и учитеља. Овај није могао остати на оном ступњу про-

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А
www.vevete.rs
на ком су стајали кад год наши стари „мађистори“ него се морао и он према захтевима модерне школе образовати.

Данас се с правом иште од учитеља стручне и светске образованости, јер од необразованог и нестручног учитеља, не да се ни замислити добра школа. Отуда је и потекла она изрека: „Да је ваљан учитељ душа школи.“

Може народ приносити највеће материјалне жртве на своју школу, да ова буде узорна како споља тако и изнутра, да је с училима богато снабдевена, да деца уредно у школу долазе, — све то неће подићи школу, ако у њој нема стручно образованог и савестног учитеља, јер овај може највише припомоћи, да школа одговори своме задатку.

Савестан учитељ! Та реч врло много значи, и благо ономе учитељу, који њен значај појми и изврши!

Какав је дакле савестан учитељ?

Рад српског народног учитеља грана се у два правца. Он је васпатач и наставник. То су душа и тело; једно се од другог не да оддвојити.

Савестан ће учитељ гледати, да поверену децу у оба правца однегује и упути. Он ће се трудити, да помогне усадити у душу детињу основе умствене и наравствене образованости, коју ће доцније требати као члан породице, општине, цркве, народа и као грађанин државе. Зато велимо помогне усадити, пошто главни део тога рада припада дечијим родитељима. Образујући дечији карактер пазиће учитељ, да му деца буду здрава и крепка, срце ће им требати припитомити и оплеменити.

Савестан ће се учитељ паштити да зна и разуме све оно што хоће у школи да предаје. — Та се способност додуше набавља у припремним и учитељским школама, али развити и у њој подпуно усавршити може се само у животу. Кад је младић у приправничком заводу, онда је тек на површини васпиташтва, до дубљине ће доћи само неуморним трудом и студијом.

У школи набављено знање подобно је костуру, који у животу треба месом наслагати; — то је само саће, — а меда треба у животу накупити. По томе савестан учитељ мора пре свега бити приљежан. Савестан ће се учитељ бавити читањем ваљаних дѐла, и из ових примити и усвојити оно што ваља и идентификовати ће то са својом природом и школом. Са приљежношћу ће и слабији учитељ боље напредовати од онога, који се и сувише узда у своју способност и у своју даровитост.

Савестан је учитељ побожан, јер му је задатак да своје питомце и религиозно васпита, а то може учинити само религиозно образован учитељ. Побожан ће учитељ бранити своју веру и чувати је од свију спољашњих нападаја, а стараће се, да свагда остане на путу побожности. Цицерон је рекао: „Никада није било великог мужа, а да у њему није било чувство побожности.“

Савестан учитељ треба да је безпрекорног морала.

Ова кратка али значајна реч, основ је благостању, како народног, тако и појединог васпитања. У ком је народу чист морал, ту влада срећа и задовољство.

Пример се лепи за децу и то пре хрђав него добар. За то ће савестан учитељ бити пример моралног владања; он ће и у својој породици светлити као узорит пример. Он ће своју децу васпитати, да могу служити за узор и углед другој деци. Породица савестног учитеља, биће у месту огледало морала, домаћег васпитања, чистоте и породичног живота.

Савестан ће учитељ дубоко да осети важност свога позива. Он ће га да поштује и љуби достојном љубављу. Учитељ не сме бити никад а особито у школи суров и непристојан. Међу децом је свагда весео, њежан, а то ће добротворно да дјејствује на детињу душу. Тиме ће му се деца поверити и биће послушна и неће им бити дуго време док школа траје. Таком се учитељу деца љубављу и поверењем приближују, пазе му на сваку реч и труде се, да га у сваком погледу задовоље. Њежна љупкост има привлачну снагу, а суровост и неотесаност свагда одбија.

Савестан ће учитељ бити свагда трезвен. Он ће свагда да зна шта чини. Или учио, или хвалио, или исправљао, или карао — увек ће бити себи досједан и праведан.

Код савестног учитеља има и пуно поштења. Учитељ као поштен човек, свагда ће поштовати и друге људе, јер само на тај начин може тражити да и њега другиштују и уважавају.

Савестан ће се учитељ паштити, да се и сам поучава читајући ваљане стручне књиге, примајући из ових за себе оно, што му се види као потребно. Нарочито ће се старати да стече што више знања: из науке вере, матерњег језика, психологије и логике, из науке о васпитању (педагогије), математике, поведнице народне и светске, и природних наука. Навађајући изрично ове предмете нисмо имали на уму, да друге науке

треба sasvim пренебрегнути; то не, — али смо овим поброја-
нима дали прво и најважније место.

Савестан учитељ неће ограничити своју радњу само на
школу, него ће у доколним часовима да поучава и одрасле.
Ваљан ће учитељ држати у својој општини општекорисна пре-
давања, у којима ће народ поучавати, како да рационално об-
делава своју земљу, као што то данас чине напреднији народи;
будиће у народу љубав према другим корисним радњама, које
уз мали труд доносе богату награду. Тако ће ширити по на-
роду воћарство, позивати их да негују свиларство, пчеларство
и друге привредне корисне радње.

Савестан ће учитељ по могућству изкорешивати хрђаве
обичаје, који се у народу налазе, доказујући зле последице ис-
стих, и позиваће људе да се држе лепих својих народних оби-
чаја, које само наш народ има. За тај посао има ваљан учитељ
довољно прилике, само се мора чувати као живе ватре свију
неморалних и других неупутних говора и дела.

Савестан ће учитељ — ако је зналац — подизати у својој
општини певачке дружине; скупљајући омладину у једно коло
моћи ће лепом песмом оплеменити њихова срца и од њих врло
лако створити ваљане чланове и чланице своме народу.

Само с таким учитељем може народ очекивати од школе,
да ће се попети на ону висину, на којој по својој важности
треба да се налази, и са које ће да пушта благотворне зраке
на цео народ коме припада.

ГИМНАСТИЧКЕ ИГРЕ.

Од кад се зна, да се јако уназади телесно развиће деце
седењем у школи, осим што оним поквареним ваздухом школа
јако науди здрављу деце и учитеља; а овамо се зна, да гим-
настика на пољу, на слободном ваздуху у нешто поправи оно,
што седење поквари: од то доба је наређена гимнастика као
редован и обавезан предмет и за основну школу, и сваки је
учитељ дужан да вежба децу и у гимнастици исто као и у ма
којем другом прописаном предмету, другче није учитељ.

То прописује и наша школска уредба од г. 1872. у § 18.,
12, и угарска државна уредба од г. 1868. у § 55., и хрватска
земаљска уредба од г. 1874., и опет се ово још и данас и код
нас као и код њих држи за ствар нову, те има још много
школа, где се за ово и не зна.

С тога се ово данас вија свуда са свом строгости и иште се, да се има одмах завести свуда где још није заведено и стављају се учитељи под најтежу одговорност, ако би и даље занемарили ову по здравље деце и развиће тела ствар најважнију, а школски надзорници имају приликом визитација пазити и у својим извештајима изложити код сваке школе да ли учитељи вежбају децу у гимнастици и да ли тачно раде то.

ШТА СЕ ИМА РАДИТИ ДА НАМ ШКОЛЕ БОЉЕ НАПРЕДУЈУ.

(Свршетак.)

Рећи ће може бити многи од велештованих читалаца овога листа: „Та нема учитеља, који би деци допуштао и повлађивао, да гадне речи говоре, да пуше и друге непристојности чине, ал то ипак бива; јер деца чују и виде од старијих, често и од самих својих родитеља, па неможе томе свему сâм учитељ на супрот стати, особито сада, кад се забрањује употребење свију оштријих казни у школи!“

Признајем, да зли примери данашњег поквареног друштва много сметају повољном успеху учитељевих савета, али се ипак тај шкодљиви спољни уплив добрим школским васпитањем знатно може ослабити, и баш зато држим да је необходимо нужно, да учитељи у свему ономе, што је добро и ваљано, деци и народу добрим примером предходе, и да се у животу свом неповоде за уобичајеним манама господе и престака, него да се клоне од свега, што није лепо и пристојно, и са чиме би деци и народу рђав пример дати могли. С тога је баш код нас особито нужно, да сваки учитељ буде господар над собом и над својим страстима; да у школи и у животу само лепе и пристојне речи говори и добра узорита дела твори, а да се чува гадних речи и сваке псовке, измевања светиње, непристојних израза, пушења барем код школе и код цркве, као и картања на новце у кафанама и гостионицама, и других ове врсте безплезних занимања, која ако и нису баш можда са свим неморална, али се са озбиљним звањем учитељевим никако не слажу и учитељу као васпитатељу младежи недоликују; јер у опреци стоје са наставом, а деци и простом народу на саблазан служе.

Особито би желити било, да и пречастни свештеници наши све своје свете дужности с вољом и одушевљењем и ради среће

и спасенија свог народа точно и са самопрегоревањем одправљају; да народ у цркви и по домовима уче и примерним животом својим да потврђују очигледно истинитост својих поука; да буду једном речи прави духовни отци и савести душобрижници повереног им народа; притом да србску школу, као највернију савезницу свете православне цркве наше, љубе и почитују; да учитеља као свога сатрудника и друга у наставничком и у црквеном послу сматрају и да важност његову пред народом подижу а не обарају. Учитељи опет треба да од своје стране достојно поштовање отдају свештеницима, као служитељима олтара Божијега, учитељима и духовним отцима целог народа.

Без узајамног поштовања између свештеника и учитеља, без уже свезе и заједнице између школе и цркве, нема за нас среће ни обстанка, а у љубавној заједници и у узајамном поштовању између свештеника и учитеља и у заједничком раду њиховом око образовања, просвећења и усрећења народног, за известно ћемо постићи прави и свестрани напредак и лепшу будућност многострадалног народа нашег.

После свега овога још нешто морам при свршетку овога чланка споменути.

Дисциплинарна правила, која је највиша наша школска власт за србске вероисповедне учитеље под 26. Августа 1876. бр. ¹²⁴/₁₆₈ издала, и у којима се у кратко излажу дужности србског народног учитеља у школи, у цркви и у животу, кад би се свуда свесрдно и савестно од стране народних учитеља извршивала, доиста би се онда добар ред у свакој школи нашој брзо одомаћио, а народни учитељи би се сачували од многих неприлика, и делајући у кругу свом савестно и верно, а клењећи се туђих послова, поживили би мирно, срећно и спокојно, уживајући љубав и поштовање народа, и што је најглавније, васпитавали би ученике своје подпуно и достојно, не само наставом и заптом, него и добрим примером својим, који баш највише вреди!

Нису доиста та правила ни најмања стега за ваљане учитеље, него су само блага предохрана за оне, који не би хтели од своје воље да буду ваљани, па се морају ипак на та прописана правила обзирати, и дужности својој точно одговарати; јер местна школска власт позвана је, да им другчије чинити не допушта, него онако, како је законом прописано, и како благо школе и васпитање младежи школске од њих захтева.

www.nlb.rs

У
Н
И
В
Е
Р
С
К
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Истина, да се све ово, што сам овде рекао, по себи разуме и да то сачињава језгру дужности сваког правог србског учитеља; али са обзиром на неприлике, које се на жалост у србским комуналним и вероисповедним школама на неки мести у новије време појављују, држим, да ми се, као многогодишњем раднику на пољу васпитања и образовања младежи србске, не може за зло примити, што сам из чисте љубави према школи нашој и према правом напредку народа србског, желио са овим редцима обратити пажњу нашег учитељства и местних школских власти на оно, што нам ваља пре свега радити, да нам школе у правом смислу ваљане и напредне буду!

Један стари учитељ.

О ИЗОБРАЖЕЊУ ДЕЧИЈЕГ УМА.

Написао : Младен Борђошки свештеник.

Љубав родитељска својој деци је природан и јак нагон. Родитељи врло радо своју срећу за срећу своје деце жртвују, и више за њу, него за себе живе. Па ако је тако, то се онда морамо чудити онима погрешкама, које при васпитању дечијем чине. Узрок томе не треба у оскудици љубави и њежности тражити, него више у несавршеном појму, које о васпитању деце имају. Та се дужност обично на то ограничава : да се неки механични послови изуче; да се дечији ум са множином речи, које она неразмеју оптерећава, да се од сурових преступа, одвраћају; да јој се неке криве представе о раду, забави и добиту дружевног живота представљају; и да се она за добро газдовање наслеђеног имања обучавају. Родитељи не штеде труда да оно код деце умноже, што држе да је за децу најбоље. Зар онда да се ненадамо да ће они то још на користнији начин чинити, када до правих представа о изображењу дечијем дођу? То ме је баш одважило у више расправа показати, шта се за изображење дечије изискује и како при томе поступати ваља. Оно се највише у томе састоји, да се њин ум и њино срце изобрази, да се приведу најлепшима добродјетелима и верозакону и да одатле општа правила изведу.

Сада ћу се само на прво ограничити т. ј. на изображење дечијег ума у опште.

Ум или дух дечији изобразити зове се деци праву представу о предметима или стварима дати, и њу на размишлење и пресуду која је на истини основана привикнути. Човек може са својим умом, како оно што се у њему збива, тако и оно што се спољашње дешава себи представити. Кад он о својствима тих ствари расуђује и њи једну са другом веже или раздељује, или једну са другом сравњује, долази до неких нових представа, које се могу у недоглед умножити. Али човечија природа није тако удешена, да он оне ствари или предмете, које познати жели, онако себи представи као што су збиља, или да се он у пресуди коју над њима изриче, или у сравњењу које са њима чини, или у саглаша-

www.vau.edu.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

вању и несаглашавању које међу њима спази, преварити неможе. Он може све предмете који га окружавају, са више или само са једне, са боље или горе, са користније или шкодљивије стране себи представити; он може ствари које се ни најмање једна с другом неслажу заједно скопчати или спојити, а друге које тврда свеза спаја својевољно раставити; он може какав предмет за основ другог држати, који на њега нема баш никаква уплива; и што мање он снагу свога ума упражњава, што небрежљивије и безбрижније њу употребљује, с тим чешће мора он такве погрешке у мишлењу, пресуди и закључку чинити. Дакле много од тога зависи, да ли деца имају у оно време, када почињу те снаге употребљавати, кога поузданог учитеља, који би њу не само од странпутица одвраћао, и ако би зашли опет натраг доводио, него који би њу правој задаћи и цјели човечијој упућивао. Дечији се ум мора на разнима предметима упражњавати и то тако, да она мало по мало до таке готовости дођу, да оно што знати желе сама испитују и пресуђују, право од лажног лако разликују и при испиту и пресуђивању увек најкраћи и најсигурнији пут узму. При томе нетреба децу само у некимa правилима мишлења поучавати, него њу при свакој прилици опомињати ваља на пажњу, да ли и зашто су она право или погрешно мислила или судила. То бива зато, да би се деца временом могла из свог сопственог искуства научити препоне, које њу у раду задржавају, и добитке, који њој тај рад олакшавају, познати.

Ово је врло у опште узето, зато ћу сада пажњу више на поједине делове тога предмета управити, да би се боље схватио. Предмет, о коме хоћу да говорим, није лак; јер и најбољи прописи нису у стању све тешкоће, које се при томе покажу одклонити, и практика је у томе предузећу најспособнији учитељ. Ми треба да увек пред очима имамо ова општа правила.

Дечију радозналост нетреба ућуткивати. Она по себи није никаква погрешка, него је управо јак нагон и добро средство да деца разумна и мудра постану. Када се радознала деца ћутању присиљавају, или јој се пребацује да су због тога непристојна и да каштигу заслужеју, — таквом је поступку обично узрок незнање или гордост, или лењост. Наравно да се деца морају пристојности учити, а особено да се онда пристојна показују, када се у друштву стране особе налазе, које нису за љубав њину, него родитељску дошле. Родитељи би и учитељи најленшу прилику за поучење пропустили, када би од деце изискивали, да она само неми слушаоци буду. Они несмеју никада на дечија питања одговарати са малозначењим: јесте или није, него увек тако, да би деца о ономе што знати желе добро поучена била. Ту прилику љубопитства треба употребити, те децу са питањима навести, да она сама одговор погоде. Ако су њима питања таква, да им родитељи или учитељи немогу на њих одговорити, то требају они, у место да се на то срде, да питајућима разјасне, да тај одговор знања изискује, која деца још немају и која ће она питања тек временом ако се трудила буду разумети; — али ни на који начин не треба јој одговор одбити. (Продужиће се.)

РАСПОРЕД ЛЕКЦИЈА

у првом разреду србске народне школе

(на основу наставног плана за србске народне учитеље

изданог од вис. срб. нар. Школског Савета под б. (18.) Јулија 1878. бр. 34.).

У првом разреду србских народних школа уче се ови предмети :

I. Прва настава у вери и у благоврности християнској, и основи црквеног појања.

II. Србски језик и то: 1. Очигледна настава са вештбањем у мишљењу и правилном говору; 2. србско писање и први основи цртања; 3. србско читање; и 4. певање.

III. Основи рачуна.

Ученици су у школи сваки дан два часа пре и два часа после подне. Свега зими 19, а лети 20 седмичних часова.

Сваки дан учи се наука християнска и појање у прва по часа пре подне, свега седмично $2\frac{1}{2}$ часа; рачун у друга по часа пре подне, седмично $2\frac{1}{2}$ часа. Остало време одређено је за очигледну наставу, писање, читање и певање, и то сваки школски дан пре подне по 1 час, седмично 5 часова, а после подне сваки школски дан по 2 часа, седмично 8 часова. Суботом после подне је понављање свега што се учи преко недеље.

Од 13 часова одређених за наставу у србском језику, припада очигледној настави сваки дан $\frac{1}{4}$ часа пре и $\frac{1}{2}$ часа после подне, то чини седмично $3\frac{1}{2}$ часа; сваки дан $\frac{3}{4}$ часа пре, и $1\frac{1}{2}$ часа после подне писању и читању, што износи: $9\frac{3}{4}$ часова. По себи се разуме, да се у школи са више разреда велики део овога времена обраћа на тихо вештбање у писању и читању, докле се учитељ са старијим разредима непосредно занимати мора. — Осим тога у лето сваке недеље по један час подељено у два получаса држе се гимнастичке игре; а преко целе године у недељне и празничне дане од $\frac{1}{2}$ 9—10 часова баве се ова деца на каталогу заједно са ученицима другог разреда, где се вештбају у црквеном појању и понављају молитве и библијске повести.

I. Прва настава у вери и благоврности.

Овамо спада а) припрема за прву наставу у вери; б) прве библијске повести из старог и неке из новог завета, које су за ову малу децу прописане; в) најнуждније молитвице; и г) основи црквеног појања.

Из овог предмета предузима се:

Првог школског месеца:

Посматрање предмета што су около нас и разговор о њима. Појам о Богу као створитељу свега што постоји. (Л. I.)

Разговори о матери и о отцу и о њиховој добротности и љубави према деци. (Л. II. и III.)

Мати и отац су наши родитељи; они су наши највећи добротвори. Родитеље ваља слушати, љубити и поштовати. (Л. IV.)

Певање школе. Најкраће црквене песмице: „Господи помилуй; подай Господи; тебѣ Господи. Амин „И Духови твојему. Слава тебѣ Господи, слава тебѣ.“

Другог месеца:

Родитеље наше дао нам је благи Бог.

Благи Бог је наш Отац небесни.

Бога се ваља сећати и поштовати га. Њему се ваља молити.

Најпростије и најобичније молитвице.

Највећа Божија Заповед за децу. (Види припрема за прву наставу у вери. (Л. V. и VI)

Бог је један, а три су лица Божија. Прекрстити се. (Види прва настава у вери стр. 1. и 2.)

Из црквенога појања. Лакши прокимени: „Буди Господи милост твоја на нас (1. гл.); Појте Богу нашему (3.); Јако возвеличашася (4. гл.); Господ воцари ся (прокимен суботни на вечерњу).“

Трећег месеца учи се по приповедању учитељевом:

а) О створењу света. О првим људма. Блажено стање првих људи са поуком о души и телу. Рај и дрво живота. Заповед Божија првим људма. (Види: прва настава у вери стр. 4—8.)

б) Молитва Господња: „Отче наш“ по учитељевом предговорењу. Славенски текст у 8 лекција подељен, са разјашњењем на србском језику, научи се за три недеље а четврте се понавља.

в) Из црквенога појања учи се: „Хвалите имена Господне. (1. стих.)“ „Буди имена Господне благословено; и прокимени васкрсни: 5. 6. и 7. гласа.“

Четвртог месеца учи се:

а) Први грех и његове последице. Обећање избављења. — Повест о рођењу Господа нашега Исуса Христа. О мудрим звездарима и о бежању у Египат. (Прва настава у вери, стр. 8—11, и 13—19.)

б) Уз то, прве недеље учи се: „Богородице Дјво“; друге недеље: „Вси јазыци воспещите руками (прва 4 стиха); треће и четврте недеље: „Рождество твоје Христе Боже наш (подељено у 4 лекције). Све ово разјасни се и учи се најпре напамет, затим се учи појати.

в) Уз појање црквених песама под б) понављају се и оне, што их деца за прва три месеца научише. (Види у истој књижици стр. 19. и 20.)

Петог месеца:

а) Понови се повест о мудрим звездарима, о бежању у Египат и о повратку у Назарет. Учи се о детињству Христовом и о крштењу Христовом.

б) Понављање молитве Господње и Архангелског цјеловања. Молитве: јутрења, пре и после обода, текст славенски са разјашњењем на србски.

в) Понавља се појање, што се учило за прва четири месеца и додају се недељни прокимени 2. и 8. гласа.

Шестог месеца понавља се припрема за прву наставу у вери, што се за прва два месеца учила, и понављају се библијске приповеднице о створењу света и првим људма, уз то понавља се сваки дан молитва Господња, и остале молитве, пита се за значење сваког прошења и сваке речи.

Из црквеног појања учи се: „Святѣй Боже; Ђлицы; Отца и Сина и св. Духа; Милост мира; И со духом твојим; Имами ко Господу.“

Седмог месеца:

Понавља се повест о првом греху, о кајању и обећању избављења.

Уз то се понавља: „Богородице Дѣво.“ Молитва југрења, пре и после обеда са разумевањем, и упућују се деца како и кад ваља ове молитве употребљавати.

За појање учи се: „Общее воскресеніе.“

Осмог месеца понављају се повести: О рођењу Христовом, о мудрим звездарима и о бежању у Египат и повратку у Назарет и у осам лекција учи се молитва пред спавањем у славенском тексту и са разјашнењем на србски.

Из црквеног појања: Понавља се „Общее воскресеніе“ и учи се даље: „Једин свят; Благословен грядый; Се нынѣ благословите Господа“ (прокимен на вечерњу у очи понедељника).

Деветог месеца.

а) Понављају се повести о детињству и о крштењу Христовом и учи се повест „Како Исус Христос благосиља малу децу.“ (Види: прва настава у вери, стр. 29.)

б) Уче се напамет Божије заповеди (србски текст по књизи: Прва настава у вери стр. 13.).

Понавља се молитва пре спавања.

в) Из црквеног појања: Понављају се прокимени, Божићна песма, Богородице Дѣво и Рождество твое.

Десетог месеца понавља се све, што се учило за првих девет месеци из науке христијанске и из црквеног појања. (Продужиће се.)

АРОН ИЛИЈИЋ

народни учитељ.

— Цртица из живота ваљаног учитеља. —

Арон Илијић, негдашњи велезаслужени учитељ мартоношки родио се у Сомбору 1804. године на Сретеније и ту је свршио народну и онда постојавшу приватну латинску граматикалну школу. Затим је 1818. и 1819. године изучио србску учитељску школу у Сомбору као отличан и најбољи ученик. Другови су му били између осталих: Адам Драгосављевић потоњи књижевник србски и учитељ Шидски, Константин Поповић и Павле Грегоровић негдашњи ваљани учитељи сентомашки; од којих је први у Марту 1849. на развалинама Србобрана погинуо. По свршетку школе као ваљано спремљен учитељ ступи Арон Илијић у учитељску службу у Ст. Футогу, где је две године служио; затим буде изабран за учитеља у Сегедину, где проведе пет година, и имамо међу познаницима неколико још живих његових сегединских ученика, који се и данас са великом хвалом сећају свог честитог учитеља. Напоследку буде изабран за учитеља Мартоношког, где је 30 година најточније и најсавестније послужио роду свом. — Он се особито трудио да ученике своје религиозно и морално изобрази. Његови су ученици данас најчеститији и најугледнији грађани у Мартоношу, а који су се даље учили, били су свуда понајвише отлични ђаци, и сада многи од њих као учитељи, званичници и примерни свештеници служе своме народу, благодарно сећајући се првог свог учитеља.

Често сам слушао од његових ученика много лепих речи у славу свог учитеља. Он је био прави чедољубиви отац и брижљиви васпитатељ

поверене му младежи. Својим добрим примером и лепим саветима знао је он улићи у срдца својих ученика поштовање према учитељу, према свештеницима и другим старешинама и старијим људма. И у цркви је дужности своје најточније одржавао, на децу пазио и особито их је достојно припремао за ступање к светоме причешћу саветујући, да се поправљају и морално усавршују, и читајући с њима побожно на каталогу канон и дивне молитве пре и после св. причешћа, по обичају старе Сомборске школе и по уставу цркве православне.

Као добар отац васпитао је он два честита сина, од којих старији Стеван био је отличан ђак и питомац Текелијин, а после неко време професор у гимназији новосадској, а млађи Лазар свршио је учитељску школу и био најпре ваљан учитељ а доцније судски званичник у Новом-Саду.

Као родољубиви србин и честит грађанин служио је Арон Илијић својим владањем свима за образац. Он је био најпоузданији саветник у црквеној општини мартоношкој, одржавао је дуже времена дужност перовође и рачуновође а после и председника исте општине. Њему се у заслугу уписује оснивање србске читаонице у Мартоношу, којој је он много година ревностним председником био.

За његове многогодишње заслуге на пољу васпитања и народне наставе отликован је био 1871. г. од Његовог Величества премилостивога цара и краља нашег Франца Јосифа I. сребрним крестом за заслуге, и уживајући у старости својој заслужену мировину умро је 1876. год. поштован и уважен не само у Мартоношу, него и у целој околини.

Једна велика мисао Арона учитеља, коју је писцу ових редака за живота поверљиво саопштио, заслужује да се у „Школском Листу“ као аманет његов саопшти. Приликом последњег свог бављења у Сомбору, изјавивши радост своју о тадашњем напредном стању учитељске школе наше рече ми он: „Господине, све је добро, што се приправничка младеж сада и теоретички и практички за живот и за рад у школи упућује и многе лепе науке учи, али није добро, што се младим свршеним приправницима од 18 година одмах поверава самостално држање школе. Нуждно би било, по моме мњењу, да они барем једну годину проведу као помоћници уз ваљаног каквог искусног старог учитеља; то би за њи била круна практичнога образовања, и онда би тек од наших приправника постајали честити практични учитељи, а овако често бива да најбољи ђаци постану слаби учитељи, који се у школи дуго времена незнају наћи, а поносећи се на своју диплому, неће да се уче и усавршују, него се мало по мало са свим побатале, и милији им је сваки други посао и забава него школа и рад у школи.“

Колико су благодарни ученици Арона Илијића свог честитог учитеља поштовали, види се одтуда, што су најизвртнији између њих приредили и давали ове године трећи дан Духова десетогодишњи парастос у цркви мартоношкој за покој душе и вечити спомен свог незаборављеног учитеља Арона, као што нам о томе „Садашњост“ у бр. 22. јавља, из којег смо листа и ове цртице, у колико је нужно било, црпили.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Освећење школа. Сомборска србска црквена община сазидала је у селишту Буковцу ново школско здање, које је у недељу 5. Маја у присуству многобројнога народа свечано освећено. Освећење је достојанствено извршио најпречастнији г. прота Љубомир Купусаревић уз саслужање свештеника г. Мл. Борђошког и ђакона г. Ј. Јовичића. После освећења говорио је у школи проповед о васпитању пречастни г. Младен Борђошки администратор парохије. Затим се ишло с литијом на жита. По повратку од туда, код великог крета у дворишту школском читано је Евангелије и држао је проповед о важности школе и о народној просвети частни г. Јован Јовичић катихета народних школа сомборских. У самој школи после отпуста говорио је Н. Ђ. Вукићевић управитељ свију сомборских школа о прошлости школе буковачке (основане 1816) и о важности њеној по буковачке становнике; и захваливши общини сомборској на њеном пожртвовању, са којим је ову нову школу сазидала, световао је људе, да шаљу децу у школу и да се држе своје свете православне вере, и да напредују у поштењу и у вредноћи. Напоследку је управитељ у присуству гостију из Сомбора држао с децом школском мали испит, а г. прота обдарио је најбоље ученике књижицама.

У недељу свију светих 19. Маја освећена је свечано школа у Радовићком селишту у присуству тамошњег народа којом је приликом врло поучну духовну беседу говорио најпречастнији г. протопресвитер Љ. Купусаревић и држан је годишњи испит у истој школи.

(*Испити о учитељској способности.*) У учитељској школи Сомборској писмени испити о учитељској способности држани су 6. 7. и 8. Јунија, а устмени испити држаће се од 19. до 23. Јунија.

(*Испити у народним школама сомборским*) држаће се овим редом: У средсредним школама Јунија 11. пре подне у I. и 2. разреду мушком, а после подне у истим разредима женске школе. Јунија 12. пре подне у III. разреду мушком. Јунија 13. пре подне у IV. и V. разреду мушком, а после подне у III. и IV. разреду женском. — У предградским школама: на Видовдан 15. Јунија после подне у Селенчи, а у недељу 16. Јунија у јутру пре службе у Црвенци. — У вишој девојачкој школи држаће се испити у I. и II. разреду 17. Јунија, а у III. и IV. разреду 18. Јунија пре подне и после подне. Школска година у свима сомборским школама завршиће се „Благодаренијем“ о Петрову дну.

РАЗНО.

(*Србски народни црквени сабор*) држаће се 1. Септембра ове године у Сремским Карловцима.

(*„Шематизам православне епархије далматинске за 1885. годину“*) доноси нам на челу исторички нацрт о прошлости православне цркве у Далмацији под управом пећких патријараха и филиладефијских епископа, и кратки преглед епископа далматинских од 1808. до данас. Затим долазе обичне ствари што шематизму припадају, из којих се види, да у истој епархији постоје 3 манастира, 71 црква, 5 протопресвитерата, 53 парохије, 3 капеланије. Свештеника монашког чина има 26, а мирског чина

51. Број душа православне вере 34,709 мушких; 32,019 женских, свега 66,728. Број катихумена т. ј. ученика у средњим и нижим школама који уче науку хришћанску износи 709. — Богословски завод установљен је 1832. а отворен је у Шибенику 1833. при епископу Јосифу Рајачићу; 184½ премештен је у Задар и 1869 подпуно је организован. Главни управитељ завода је сам високопреосвештени г. Епископ Стефан Кнежевић. У заводу делају два редовна професора и два суплента, учитељ појања и енологије. Течај богословски састоји се из 4 разреда и у њима је 15 слушагеља богословије. Ректор богословског семеништа је г. Никодим др. Милаш архимандрит; у семинару има 27 питомаца државних и два питомца земаљске владе у Сарајеву. Осим богословаца остали питомци семинара јесу ученици тамошње гимназије. Вероисповедних народних школа има 4 и то: девојачка школа у Задру, у којој се уче 22 девојчице и 11 мушких ученика; мушка школа закладе Бованове у Шибенику са 21 учеником, и женска школа закладе Ковачевића са 17 ученица, и на последњу школа православне општине у Пероју (у Истрији) са 24 ученика.

(Поклон књијници србске учитељске школе Сомборске) Г. Сава Поповић п. архивар жупаније бачке, за спомен свога покојног отца Илије Поповића негдашњег отличног учитеља србског, поконио је књијници србске учитељске школе сомборске 40 комада разног садржаја књига понајвише на србском и црквенославенском језику, међу којима има и неколико библиографских редкости, на ком се дару реченом господину од стране управе поменутога завода са овим јавно благодари. У Сомбору, други дан Духова 1885. Н. Ђ. Вукићевић срб. учит. шк. сомб. управитељ.

НЕКРОЛОГ.

Марија Попова рођ. Станишићева учитељица умрла 16. Маја 1885. год.

И зачу се тужан звон са звоника светог храма карловскога — објављиваше, да је Творац за навек примио душу одгајену по Христовом закону. И угаси се живот драг, живот млађан али трудан, откину се цветак из дивнога венца српских учитељица, умрла је Марија Попова рођ. Станишићева у 27. години труднога јој живота.

Умрла је телом да вечно живи у устима деце — хранитељица својих. У други оде свет, где вечна правда влада, где ј' награђен свако по заслуги својој. Душа јој се вину са земље на небо, Богу правде, Богу истинице.

Земљи остави тело а успомен на наумориви рад јој ученицама својима, роду и пријатељима и целој општини Карловској.

Сву своју снагу утроши она на васпитање поверене јој младежи, све док ју боља не свали у постељу, из које се не предиче.

„Још се само молим вишњем Богу,

Да пролеће доживети могу;

Па да цвећем оките ми гроба,

Кад умирем у млађано доба.“

И дочека прамалеће и замиомири цвеће дивно, окити јој гроба млађани нараштај, ученице јој, и положи јој венац и остала свесна омладина у знак уважења и захвалности на трудном јој раду.

И старо и младо дође да испрати до вечне куће трудбеницу — учитељицу своју, последњу почаст указа јој цела општина.

Ученици и ученице карловске и суседног места Беодре пратише ју и последњег пута; допратисмо ју до цркве. Ту је после појања дивних

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

божанствених песама говорио вредни учитељ беодрански г. Андрија Поповић тужну беседу, опроштајни говор, који је сваког срца се такнуо.

После тога опет се запоја „Свјати Боже...“ доспесмо до вечне јој куће. Ту је при последњем расстанку говорио узорити учитељ карловски г. Љубомир Лотић. Говор му је био диван, пун нежности, пун туге а искићен дивним речима. Свачије је око засузило. Достојан говор колегици му.

Учитељску школу свршила је покојница у Сомбору 1877. год. Беше и тамо вредна ученица, а особито се одликовала знањем мађарског језика. После је изабрана за учитељицу у Карлову, где се за тамошњег учитеља г. Милана Поповог удала.

Неумитна смрт одузе ју из наручја војна јој, миле својте и пријатеља. Вечна јој успомена. Бог јој дао у рају насеља!! *Иван Мартиновић.*

Милева Париповића учитељица у Дугој Ријеци, у општини Лудбрег, умрла је на 9. Априла 1885. у Карловцу код својих родитеља Марије Париповић и Мила С. Париловић ц. кр. учитеља у миру. Покојница била је 19 година стара, и осм школе бавила се сакупљањем народних песама и народних обичаја у околици.

Зорка Костићева Црногорка, кћи покојног проте Милана Костића негдашњег управитеља Богословије на Цетињу и надзорника свију црногорских школа и ревностног сарадника „Шк. Л.“, упокоила се у Пешти у наручију своје старе мајке и тетка у 15-ој години живота 7. Маја о. год. Покојница је рођена на Цетињу у Црној Гори 1870. Бог јој дао у рају насеље!!

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Србском Ковину; плата је 200 фор. а. вр. 16 фор. у име дрварине, 12 фор. за перовођство у цркв. општини, 23 ланца ораће земље, 2 ланца паше, и слободан стан с баштом. Молбенице се имају поднети црквено-школском одбору у Срб. Ковин (Rác-Köve).

— У Ади на ставарској школи отворен је стечај за учитеља; плата је 300 фор. у име огрева 50 фор; стан са пространим двористем и два ланца безтеретне ораће земље. Молбенице се шаљу до 10 Јунија на управитеља народних школа у Ади г Гавру Ненадовића; од учитеља се особито иште добро владање.

— У Чицу (Csér, Pest megye) тражи се учитељ срб. вероисповедне школе с платом 60 фор; 18 пент. мерова ране, нешто огрева, у име депутата по 1/4 цента сланине, говеђине и соли, уживање 13 јутара ораће земље у износу 120 фор., две баште и слободан стан. Рок 15. Август.

— На основној комуналној школи србској у Луговету (Langenfeld) тражи се учитељ; плата је 300 фор., 12 куб. метара дрва за гориво и стан с вртом. Учитељ мора бити православне вере, способан за учитеља, вешт у црквеном појању; држати певницу и знати мађарски. Молбенице са документима имају се управити на кр. угар. министарство за богочаст и јавну наставу до З. (15.) Јулија 1885. год. и послати у Лугош управној власти крашовско-северинске жупаније (Krássó-Szerény megye közigazgatási bizottságának Lugoson).

— На општим народним школама у Босни и Херцеговини попуниће се скорим више учитељских места са годишњом платом од 500 до 600 форината, станом у нарави, баштом и нужним дрвима или пак томе одговарајућим доплатком. Молитељи нека своје инструиране молбенице управе до З. Јула т. г. на зем. владу за Босну и Херцеговину.

— Тражи се учитељ у србској православној школи у Дољњем Вакуфу у Босни. Плата је 80 дуката т. ј. 4800 гроша, стан, огрев и велики комад баште. Молбенице се шаљу до свршетка Јулија србској прав. црквеношколској општини у Дољњем Вакуфу.

— Тражи се учитељ у србској прав. школи у Бугојну. Плата је 480 фор., слободан стан и огрев, у име путна трошка добија 20 фор. Од проситеља се иште да докаже да је православне вере, да је с добрим успехом србску учитељску школу свршио и да је вешт црквеном појању, пошто му у дужност спада певницу у цркви држати и децу школску у појању обучавати. Рок стечају до 25. Јулија.

— У Бјелини (у Босни) тражи се учитељ с платом од 600 фор. и учитељица с платом од 400 фор. У дужност учитељу спада и појање у цркви и обучавање младежи у појању. Рок до Петрова дне. Првенство имају учитељи, који су учитељицом ожењени.

Тражи се учитељ у Мокрину. Плата је 442 ф. 3 ланца земље и стан. Рок 6 недеља.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.